

UNIVERZITET U NOVOM SADU FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA KATEDRA ZA PRIMENJENE RAČUNARSKE NAUKE

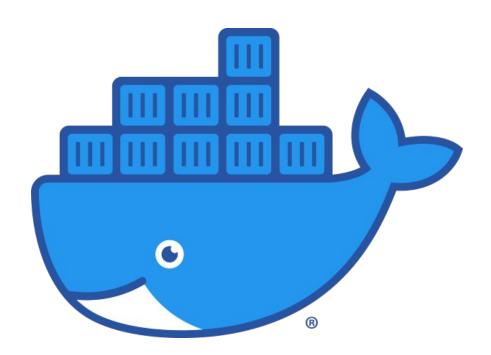
Računarstvo u oblaku

ms Helena Anišić

Zimski semester 2024/2025.

Studijski program: Računarstvo i automatika

Modul: Računarstvo visokih performansi

- Docker je otvorena platforma za razvoj, distribuciju i izvršavanje aplikacija
  - o razvijena 2013. godine i napisana u programskom jeziku Go
- Docker nudi mogućnost pakovanja i pokretanja aplikacija u labavo izolovanom okruženju zvanom KONTEJNER.
  - o Docker je tehnologija za kontejnerizaciju.
  - Alat za kreiranje i upravljanje kontejnerima.

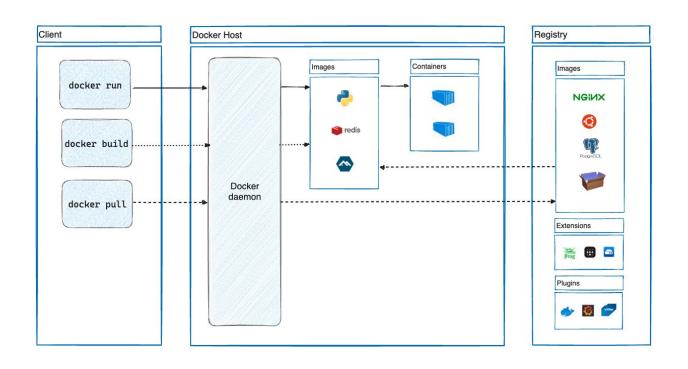

- Kontejner je standardizovano parče softvera.
- **KONTEJNER = KOD + ZAVISNOSTI** (biblioteke, okruženja, itd.)
  - Primer: NodeJS kod + NodeJS runtime
- Isti kontejner će uvek rezultovati istom aplikacijom i istim načinom izvršavanja.
  - Bez obzira gde ili ko pokreće aplikaciju.
  - o Primer: Ugrađeno hlađenje u kontejneru

- Zašto nam trebaju nezavisni, standardizovani aplikacioni paketi?
  - 1. Različita produkciona i razvojna okruženja.
  - 2. Različita razvojna okruženja u okviru firme/tima.
  - 3. Alati i verzije koje se sudaraju između različitih projekata.

- Docker izvršno okruženje (engl. *Docker Engine*)
  - o predstavlja aplikaciju koja prati **klijent-server** arhitekturu koja se sastoji od sledećih komponenti:
    - docker pozadinski proces (engl. docker daemon) pozadinski proces operativnog sistema domaćina koji sadrži sve potrebne metode za rad sa kontejnerima, slikama, mrežama i diskovima
      - predstavlja server u arhitekturi
      - pristupa mu se naredbom dockerd
    - REST API koji predstavlja specifikaciju interfejsa sa metodama koje koriste docker klijenti kako bi komunicirali sa docker pozadinskim procesom
    - **docker klijent** program koji se izvšava kroz terminal operativnog sistema.
      - pristupa mu se direktno preko naredbe docker
      - docker klijent i daemon mogu, ali i ne moraju biti na istom sistemu

- Docker daemon (dockerd)
  - o čeka na Docker API zahteve
  - o upravlja docker objektima kao što su slike, kontejneri, mreže i volume-i
  - o daemon može da komunicira sa drugim daemon-om radi upravljanja Docker servisima

- Pokretanje pozadinskog procesa
  - o Uobičajeno se pokreće automatski prilikom podizanja OS-a
  - Uz korišćenje programa samog OS-a, ako je docker instaliran kao servis
    - \$ sudo systemctl start docker
    - \$ sudo service docker start
  - o ručno
    - \$ dockerd

- Docker klijent (docker)
  - o primarni način za interakciju sa Docker-om
  - kada se izvrši komanda poput docker run u okviru terminala, klijent šalje ovu komandu docker daemon-u koji ih zatim izvršava
  - docker koristi Docker API
  - o docker klijent može da komunicira sa više daemon-a
  - o Docker Compose je takođe docker klijent
    - omogućava lakši rad sa aplikacijama koje se sastoje iz više klijenata

Računarstvo u oblaku 2024/2025.

- Docker registar je skladište slika kontejnera koje se mogu koristiti uz docker
  - JAVNI REGISTAR
    - Docker Hub <u>https://hub.docker.com/</u>
      - podrazumevani registar za Docker
      - Docker će bez dodatnog podešavanja pokušati da u ovom registru pronađe slike
  - PRIVATNI REGISTAR
    - Docker Hub
    - Mogu se postaviti na bilo koji server dostupan na mreži

Docker - instalacija

- Postoji više načina za instalaciju docker-a
  - o Instalacija Docker Desktop-a
    - https://docs.docker.com/get-docker/
    - sadrži sve potrebne alate za rad sa dockerom + GUI aplikaciju
  - o Instalacija Docker Engine-a
    - https://docs.docker.com/engine/install/
  - Objašnjenje razlike između dva načina instalacije za Linux platformu na sledećem linku:
     https://docs.docker.com/desktop/faqs/linuxfaqs/#what-is-the-difference-between-docker-desktop-for-linux-and-docker-engine

Docker klijent [run] - Hello World

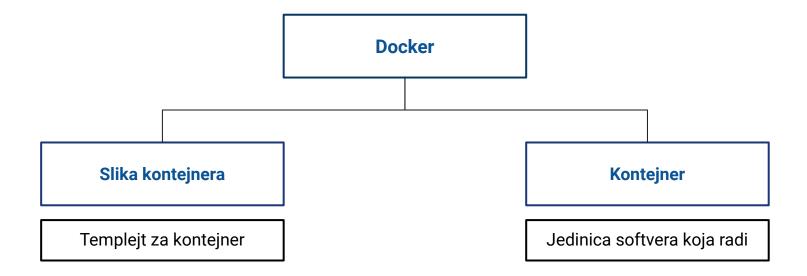
```
$ docker run hello-world
Unable to find image 'hello-world:latest' locally
latest: Pulling from library/hello-world
Hello from Docker!
This message shows that your installation appears to be working correctly.
To generate this message, Docker took the following steps:
1. The Docker client contacted the Docker daemon.
2. The Docker daemon pulled the "hello-world" image from the Docker Hub.
   (amd64)
3. The Docker daemon created a new container from that image which runs the
  executable that produces the output you are currently reading.
4. The Docker daemon streamed that output to the Docker client, which sent it
   to your terminal.
```

Docker klijent [run] - Hello World

- Hello World primer
  - o provera da li docker radi
  - o ukoliko slika nije pronađena lokalno, docker je preuzima iz podrazumevanog registra
    - podrazumevano je to DockerHub

```
$ docker run hello-world

Hello from Docker!
This message shows that your installation appears to be working correctly.
...
```


Docker klijent [pull]

- Preuzima sliku ili repozitorijum iz registra (*DockerHub* je predefinisani registar)
  - naredba \$ docker pull [OPTIONS] NAME[:TAG | @DIGEST]
- Ukoliko se ne navede tag, *Docker Engine* uzima :latest tag kao predefinisani

```
Using default tag: latest
latest: Pulling from library/ubuntu
fdd5d7827f33: Pull complete
a3ed95caeb02: Pull complete
Digest: sha256:e7d38b3517548a1c71e41bffe9c8ae6d6d29546ce46bf62159837aad072c90aa
Status: Downloaded newer image for ubuntu:latest
```

Docker klijent [pull]

- Preuzimanje slike preko digest-a
  - o upotreba tagova za preuzimanje slika podrazumeva najnoviju verziju date slike
  - o u nekim situacijama potrebno je preuzeti tačno određenu verziju neke slike

```
$ docker pull ubuntu:20.04

20.04: Pulling from library/ubuntu
16ec32c2132b: Pull complete
Digest: sha256:82becede498899ec668628e7cb0ad87b6e1c371cb8a1e597d83a47fac21d6af3

$ docker pull ubuntu@sha256:82becede498899ec668628e7cb0ad87b6e1c371cb8a1e597d83a47fac21d6af3
```

Docker klijent [images]

- Pregled postojećih slika kontejnera
  - o naredba \$ docker images [OPTIONS] [REPOSITORY[:TAG]]
- OPTIONS: --filer, --format, ...

```
$ docker images
REPOSITORY
             TAG
                       IMAGE ID
                                      CREATED
                                                       SIZE
<none>
             <none>
                       8794538e13a1
                                      24 minutes ago
                                                       1GB
node
             latest
                       cb9aad9080ca
                                      23 hours ago
                                                       994MB
ubuntu
             latest
                       a8780b506fa4
                                      6 days ago
                                                       77.8MB
python
                       00cd1fb8bdcc
                                      2 weeks ago
                                                       932MB
             latest
hello-world latest
                       feb5d9fea6a5
                                      13 months ago
                                                      13.3kB
```

Docker klijent [run]

- Pokretanje kontejnera na osnovu preuzete slike
  - o naredba \$ docker run [OPTIONS] IMAGE [COMMAND] [ARG...]
  - kreira novi kontejner za razliku od naredbe start
- OPTIONS = -it
  - O Pokretanje kontejnera u interaktivnom režimu sa otvorenim terminalom
  - Opcija -i spaja se na STDIN
  - Opcija -t alocira pseudo terminal

```
$ docker run -it node
Welcome to Node.js v19.0.1.
Type ".help" for more information.
> 1+1
2
```

Docker klijent [run]

- OPTIONS = --name
  - o definisanje naziva kontejnera
- OPTIONS = --rm
  - o omogućava automatsko brisanje kontejnera čim se zaustavi

- Prikaz kontejnera (podrazumevano samo one kontejnere koji rade)
  - o naredba \$ docker ps [OPTIONS]
  - svako pokretanje slike kreira novi kontejner
- OPTIONS = --all, -a
  - o prikazuje i kontejnere koji su trenutno pokrenuti, kao i one koju su zaustavljeni
- OPTIONS = --no-trunc
  - potpuni ispis
- OPTIONS = --size, -s
  - Prikazuje veličinu zauzetog skladišta
    - size količina podataka na disku koja je upotrebljena za writable sloj kontejnera
    - virtual size ukupna količina prostora na disku koja se koristi za read-only podatke slike upotrebljene od strane kontejnera i writable sloja

```
$ docker ps
CONTAINER ID
              IMAGE
                       COMMAND
                                 CREATED
                                          STATUS
                                                     PORTS NAMES
$ docker ps -a
CONTAINER ID
              IMAGE
                             COMMAND
                                         CREATED
                                                           STATUS
                                                                                   PORTS NAMES
eecfla0eca93
              hello-world
                           "/hello"
                                      21 minutes ago Exited (0) 21 minutes ago
                                                                                    gallant
dfb15341f798 hello-world
                           "/hello"
                                      22 minutes ago Exited (0) 22 minutes ago
                                                                                     moser
aee9d8250ed9 hello-world
                           "/hello"
                                      26 minutes ago Exited (0) 26 minutes ago
                                                                                    poitras
```

- OPTIONS = --filter, -f
  - o format je u obliku key=value
  - o može da se prosledi više filtera (primer. --filter "foo=bar" --filter "bif=baz")

```
$ docker ps --filter "name=nostalgic_stallman"
$ docker ps -a --filter 'exited=0'
$ docker ps -a --filter 'exited=137'
$ docker ps -a --filter 'exited=137'
$ docker ps --filter status=running
$ docker ps -f before=9c3527ed70ce
```

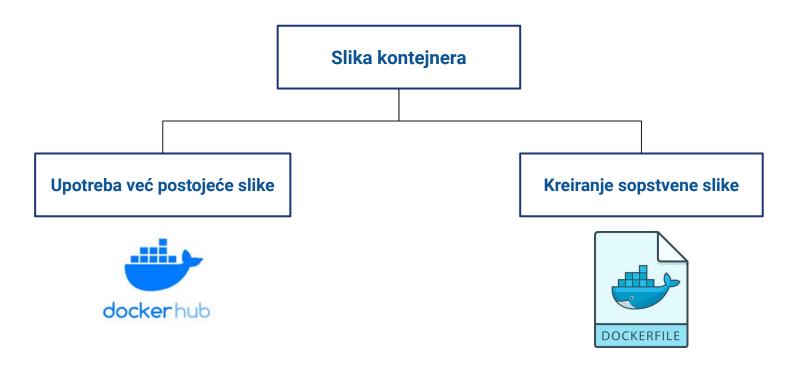
Filter	Description
id	Container's ID
name	Container's name
label	An arbitrary string representing either a key or a key-value pair. Expressed as <key> or <key>=<value></value></key></key>
exited	An integer representing the container's exit code. Only useful withall .
status	One of created , restarting , running , removing , paused , exited , or dead
ancestor	Filters containers which share a given image as an ancestor. Expressed as <image-name>[:<tag>] , <image id=""/> , or <image@digest></image@digest></tag></image-name>
before or since	Filters containers created before or after a given container ID or name
volume	Filters running containers which have mounted a given volume or bind mount.
network	Filters running containers connected to a given network.
publish or expose	Filters containers which publish or expose a given port. Expressed as <port>[/<proto>] or <startport-endport>/[<proto>]</proto></startport-endport></proto></port>
health	Filters containers based on their healthcheck status. One of $\ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \$
isolation	Windows daemon only. One of default , process , or hyperv .
is-task	Filters containers that are a "task" for a service. Boolean option (true or false)

- OPTIONS = --format
  - Opcija omogućava uređen ispis informacija o kontejnerima upotrebom Go template-a
  - Ukoliko se u okviru templejta navede **table**, ispis će uključivati i zaglavlja tabele
  - Za razmak između pojedinih kolona u ispisu potrebno je staviti \t

```
$ docker ps --format "{{.ID}}"
$ docker ps --format "{{.ID}} \t {{.Image}}"
$ docker ps --format "table {{.ID}} \t {{.Image}}"
```

```
$ docker ps -a
CONTAINER ID
            IMAGE
                             COMMAND
                                         CREATED
                                                           STATUS
                                                                                   PORTS NAMES
                           "/hello"
eecf1a0eca93 hello-world
                                     21 minutes ago Exited (0) 21 minutes ago
                                                                                  gallant
dfb15341f798 hello-world
                           "/hello"
                                     22 minutes ago
                                                    Exited (0) 22 minutes ago
                                                                                   moser
aee9d8250ed9 hello-world "/hello"
                                     26 minutes ago Exited (0) 26 minutes ago
                                                                                  poitras
$docker ps -a --format "table {{.ID}} \t {{.Image}}"
CONTAINER ID
                 IMAGE
8abcdfc35f46
                 hello-world
```

Placeholder	Description
.ID	Container ID
.Image	Image ID
. Command	Quoted command
.CreatedAt	Time when the container was created.
.RunningFor	Elapsed time since the container was started.
.Ports	Exposed ports.
.State	Container status (for example; "created", "running", "exited").
.Status	Container status with details about duration and health-status.
.Size	Container disk size.
. Names	Container names.
.Labels	All labels assigned to the container.
.Label	$\label{thm:container} Value of a specific label for this container. For example {\{.Label \;\;"com.docker.swarm.cpu"\}\}} \\$
.Mounts	Names of the volumes mounted in this container.
.Networks	Names of the networks attached to this container.

Primer

• Pisanje Dockerfile-a za NodeJS aplikaciju

```
FROM node

WORKDIR /app

COPY . /app

RUN npm install

EXPOSE 80

CMD ["node", "server.js"]
```

Docker klijent [build]

- Kreiranje docker slike na osnovu Dockerfile-a
  - o naredba \$ docker build [OPTIONS] PATH | URL | -
  - o tipično se docker slike preuzete sa DockerHub-a nadograđuju
    - u te svrhe se koristi Dockerfile

Računarstvo u oblaku 2024/2025.

```
$ docker build .
Sending build context to Docker daemon 13.82kB
Step 1/6 : FROM node
---> cb9aad9080ca
Step 2/6: WORKDIR /app
---> Using cache
---> 341a97a3ea14
Step 3/6 : COPY . /app
---> Using cache
---> 06434e267b35
Step 4/6 : RUN npm install
---> Using cache
---> f8490054a347
Step 5/6 : EXPOSE 80
---> Using cache
---> 3f660d3530bb
Step 6/6 : CMD ["node", "server.js"]
---> Using cache
---> 8794538e13a1
Successfully built 8794538e13a1
```

- Slike kontejnera su slojevite arhitekture
  - o Svaka instrukcija Dockerfile-a kreira jedan sloj
    - Utiče na brzinu kreiranja slike
    - Prilikom ponovnog build-ovanja slike proverava se da li desila neka izmena
      - Ako nije koristi se keširani sloj
      - Ako jeste ponovo se build-a dati sloj
        - Svi slojevi nakon njega se takođe ponovo builduju
          - VAŽAN REDOSLED INSTRUKCIJA
- Slike kontejnera su READ-ONLY
  - o ukoliko se izmeni kod potrebno je ponovo build-ovati sliku, jer u suprotnom izmene neće biti primenjene

Docker - imenovanje i tagovanje slika i kontejnera

- Imenovanje slika kontejnera
  - o naziv slike kontejnera sastoji se iz dva dela name: tag
    - name definiše grupu (npr. node)
    - tag definiše specijalizovanu sliku iz grupe (npr. 14)
  - o naredba \$ docker build -t name:tag PATH | URL | -
- Imenovanje kontejnera
  - naredba \$ docker run --name [naziv] [imageID]

Docker klijent [start]

- Pokretanje prethodno zaustavljenog kontejnera
  - o naredba \$ docker start [OPTIONS] CONTAINER [CONTAINER ...]
  - o navodi se **ID** kontejnera ili **naziv** kontejnera

```
$ docker start youthful_chatele
youthful chatele
```

Docker - attached VS. detached kontejner

- Attached način rada
  - o terminal čeka na output iz kontejnera (primer console.log() naredba)
  - \$ docker run naredba predefinisano koristi attached režim rada
  - o ukoliko je potrebno \$ docker run naredbu izvršiti u detached režimu, dodati opciju -d
- Detached način rada
  - terminal ne čeka na output iz kontejnera
  - o kontejner radi u pozadini
  - o za naknadno attach-ovanje koristiti \$ docker attach CONTAINER

```
$ docker attach youthful chatele
```

Docker klijent [logs]

- Prikazuje logove kontejnera
  - naredba \$ docker logs [OPTIONS] CONTAINER
- OPTIONS = --follow, -f
  - o ispisivanje narednih logova ponovno attach-ovanje na kontejner
- OPTIONS = --since
  - o ispisivanje logova nakon određenog timestamp-a
- OPTIONS = --until
  - o ispisivanje logova pre određenog timestamp-a

```
$ docker logs youthful_chatele
```

Primer

• Pisanje Dockerfile-a za Python aplikaciju

```
FROM python

WORKDIR /app

COPY . /app

CMD ["python", "rng.py"]
```

Docker klijent - interaktivni režim rada

- Attached režim rada omogućava da se na terminalu prati ispis kontejnera
  - o Da bi se omogućio i unos preko STDIN-a potrebno je dodati sledeće opcije:
    - -i -t prilikom naredbe \$ docker run
      - \$ docker run -it [IMAGE]
    - -i-a prilikom naredbe \$ docker start
      - \$ docker start -ia [CONTAINER]

Docker klijent [rm]

- Brisanje kontejnera
  - o naredba \$ docker rm [OPTIONS] CONTAINER [CONTAINER ...]
  - o briše kontejnere čiji su ID-jevi ili nazivi prosleđeni
    - brisanje više kontejnera navođenje kontejnera sa razmakom između
  - o predefinisano je da se ne mogu obrisati kontejneri koji su pokrenuti
- OPTIONS = --force , -f
  - omogućava uklanjanje kontejnera koji su pokrenuti (koristi SIGKILL)
- Ako pokrenemo kontejner sa opcijom -rm on će se automatski obrisati kada se zaustavi

```
$ docker rm 80153f8c53f8
80153f8c53f8
```

Docker klijent - Kombinovanje naredbi

• Kombinovanje se može izršiti sa bilo kojom Docker klijent naredbom

```
$ docker rm $(docker ps -a -q -f status=exited)
5236ac8a8f1f
4098e9ee670b
9b333327baa9
c52b6c5fba60
987c4b4918cd
1f28605c55d8
cc3a3baa4ad4
4063c173e851
0eeb596d5f4c
```

Docker klijent [rmi]

- Brisanje slika kontejnera
  - o naredba \$ docker rmi [OPTIONS] IMAGE [IMAGE ...]
  - o slika kontejnera može da se obriše samo ukoliko ne postoji nijedan kontejner koji koristi tu sliku
    - zaustavljen kontejner se i dalje smatra kontejnerom koji koristi neku slike, te je potrebno i zaustavljene kontejnere obrisati, pa tek nakon toga obrisati slike kontejnera

```
$ docker rmi ubuntu
```

Untagged: ubuntu:latest

Untagged: ubuntu@sha256:4b1d0c4a2d2aaf63b37111f34eb9fa89fa1bf53dd6e4ca954d47caebca4005c2

Deleted: sha256:a8780b506fa4eeb1d0779a3c92c8d5d3e6a656c758135f62826768da458b5235

Deleted: sha256:f4a670ac65b68f8757aea863ac0de19e627c0ea57165abad8094eae512ca7dad

Docker klijent [container prune]

- Brisanje nekorišćenih kontejnera (stopiranih)
  - naredba \$ docker container prune [OPTIONS]

```
$ docker container prune
WARNING! This will remove all stopped containers.
Are you sure you want to continue? [y/N] y
Deleted Containers:
c17cdbd9445d026d4bee6293f1e9fb9d1c455915c7fdfb01e78edbf6a05cd326
Total reclaimed space: 9.084MB
```

Docker klijent [container prune]

- OPTIONS = --force, -f
  - o na silu obriše sve stopirane kontejnere, bez prethodnog upita u kome se traži potvrda korisnika
- OPTIONS = --filter
  - format je u obliku key=value
  - o može da se prosledi više filtera (primer. --filter "foo=bar" --filter "bif=baz")
  - Trenutno podržani filteri:
    - until (<timestamp>) briše sve kontejnere koji su kreirani pre određenog timestamp-a
    - label (label=<key>, label=<key>=<value>, label!=<key>, or label!=<key>=<value>) briše sve kontejnere sa (ili bez, u slučaju label!=...) specificiranom labelom

```
$ docker container prune --force --filter "until=5m"
$ docker container prune --force --filter "until=2017-01-04T13:10:00"
```

Docker klijent [image prune]

- Brisanje nekorišćenih slika kontejnera i slojeva
  - o naredba \$ docker image prune [OPTIONS]
  - briše sve dangling slojeve slika
    - slojeve koji više nisu vezani za konkretne slike kontejnera i koji nisu tagovani
    - detaljnije objašnjenje https://www.howtogeek.com/devops/what-are-dangling-docker-images/
  - moguće je obrisati i sve slike koje se ne koriste

```
$ docker image prune
WARNING! This will remove all dangling images.
Are you sure you want to continue? [y/N] y
Deleted Images:
deleted: sha256:b0e0fb50d2bda9a6a643027436202aef56c9c86c8e752e0da391e38aa4a41e11
```

Docker klijent [image prune]

- OPTIONS = --all, -a
- OPTIONS = --filter
  - o isto kao kod [container prune]
- OPTIONS = --force, -f
  - o isto kao kod [container prune]

```
$ docker image prune -a
WARNING! This will remove all images without at least one container associated to them.
Are you sure you want to continue? [y/N] y
Deleted Images:
untagged: hello-world:latest
untagged: hello-world@sha256:e18f0a777aefabe047a671ab3ec3eed05414477c951ab1a6f352a06974245fe7
```

Docker klijent [system prune]

- Brisanje svih nekorištenih kontejnera, mreža, slika (i dangling i nereferenciranih) i opciono Docker skladišta (engl. volumes)
  - naredba \$ docker system prune [OPTIONS]

```
$ docker system prune
WARNING! This will remove:
   - all stopped containers
   - all networks not used by at least one container
   - all dangling images
   - all dangling build cache
Are you sure you want to continue? [y/N] y
```

Docker klijent [system prune]

- OPTIONS = --all , -a
  - o Briše sve slike nekorištene slike, ne samo dangling
- OPTIONS = --filter
  - o isto kao kod [container prune]
- OPTIONS = --force, -f
  - isto kao kod [container prune]
- OPTIONS = --volumes
  - Briše i podatke u Docker skladištu

Docker klijent [stats]

- Proverava zauzeća resursa kontejnera
  - o naredba \$ docker stats [OPTIONS] [CONTAINER...]

Docker klijent [inspect]

- Uvid u detalje pokrenutog kontejnera
  - o naredba \$ docker inspect [OPTIONS] NAME | ID [NAME | ID ...]

Docker klijent - dokumentacija

- Dodatne naredbe kao i opcije svih naredbi dokumentovane su:
  - Docker dokumentacija na sledećem linku: https://docs.docker.com/reference/
  - o naredba -- help nakon bilo koje naredbe

Računarstvo u oblaku 2024/2025.

Materijali

- https://docs.docker.com/reference/
- https://www.igordejanovic.net/courses/tech/docker/